

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การแจ้งการครอบครองฯตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๕๘

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้มีหนังสือที่ ทส ๐๙๐๓.๒/๒๑๐๘๙ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รับรายงานจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๒ (นครสวรรค์) กรณีคณะกรรมการ เปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ จังหวัดอุทัยธานี มีมติเปรียบเทียบค่าปรับ รายนางสาววรารัตน์ เอี่ยมพิบูลย์วัฒนา เป็นเงินจำนวนกึ่งหนึ่งของราคาประเมินเป็นเงิน ๑๒,๗๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นสองพันเจ็ดร้อยบาทถ้วน) สำหรับของกลางเป็นงาช้างแกะสลักตุ๊กตารูปช้าง ขนาด และน้ำหนัก แตกต่างคละกัน จำนวนรวม ๒๘ ชิ้น ตามข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับภายในเวลาที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ในส่วนของคดี ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๒ (นครสวรรค์) ขอร้องว่าในกรณีดังกล่าวของกลางที่มติดคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ จำนวนรวม ๒๘ ชิ้น ซึ่งเป็นการครอบครองเกินกว่ากฎหมายยกเว้นไว้ จะดำเนินการให้นางสาววรารัตน์ เอี่ยมพิบูลย์วัฒนา นำเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวพร้อมใบเสร็จรับเงิน ยื่นขอแจ้งการครอบครองได้หรือไม่ และถ้าไม่สามารถ ทำได้จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรในการดำเนินการให้งาช้างหรือผลิตภัณฑ์งาช้างดังกล่าวอยู่ในสารบบ ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้างต่อไป กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้พิจารณาแล้วมีความเห็น เป็นสองฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า เมื่อมีการเปรียบเทียบปรับและคดีอาญาเลิกกันแล้วตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถดำเนินการให้ผู้ครอบครองฯนำเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมใบเสร็จรับเงินยื่นขอแจ้งการครอบครองต่อไปได้ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีมาตรการควบคุมการค้า การครอบครอง การนำเข้า การส่งออก และการนำผ่าน ซึ่งงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการแปรรูปงาช้างภายในประเทศมิให้ปะปนกับ งาช้างที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า แม้จะมีการเปรียบเทียบปรับและคดีอาญาเลิกกันดังกล่าว แต่พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดระยะเวลาในการแจ้งการครอบครองตามมาตรา ๑๙ ซึ่งสิ้นสุด ระยะเวลาในการแจ้งการครอบครองเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘ หากให้ผู้ครอบครองฯดังกล่าว มาแจ้งการครอบครองโดยใช้เอกสารการเปรียบเทียบปรับ จะเป็นการดำเนินการเกินขอบอำนาจ ที่กฎหมายกำหนดไว้ อีกทั้งตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ลักษณะ และขนาดงาช้างที่ได้รับยกเว้นการแจ้งการครอบครอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ข้อ ๕ กำหนดไว้ว่า ผู้ครอบครอง งาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาช้างตามข้อ ๔ ผู้ใดใช้สิทธิไม่แจ้งการครอบครองเมื่อพ้นกำหนด

ระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติฯ ใช้บังคับแล้ว จะไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอน งาม้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาม้างได้ เว้นแต่เป็นการโอนหรือการตกทอดทางมรดก ทั้งนี้ ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ ดังนั้น หากผู้ครอบครองที่ไม่ได้แจ้งการครอบครองภายในกำหนด เมื่อมีการเปรียบเทียบปรับและสามารถมาแจ้งการครอบครองได้ จะสามารถจำหน่าย จ่าย โอน งาม้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาม้างดังกล่าวได้เสมือนเป็นการขยายสิทธิดังกล่าวให้ จึงไม่ควรรับแจ้งการครอบครอง โดยเจ้าหน้าที่สามารถบันทึกข้อมูลงาม้างและผลิตภัณฑ์งาม้างที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนดังกล่าวไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการควบคุมต่อไป

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณาแล้ว เนื่องจากมีปัญหาในการตีความกฎหมายตามพระราชบัญญัติฯ จึงขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ผู้ครอบครองงาม้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาม้างที่ไม่ได้มาแจ้งการครอบครองภายในระยะเวลาที่กำหนดและได้ดำเนินการเปรียบเทียบปรับแล้วนั้น จะสามารถนำเอกสารที่เกี่ยวข้องพร้อมใบเสร็จรับเงินการชำระค่าปรับ ยื่นขอแจ้งการครอบครองงาม้างตามพระราชบัญญัติฯ ได้หรือไม่ และหากไม่สามารถทำได้จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรในการดำเนินการให้งาม้างหรือผลิตภัณฑ์งาม้างดังกล่าวมีมาตรการควบคุมต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยมีผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการนำงาม้างตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามาสวมสิทธิและจดทะเบียนเป็นสัตว์พาหนะเพื่อตัดงาม้าง รวมถึงป้องกันมิให้มีการลักลอบนำงาม้างแอฟริกามาปะปนกับงาม้างที่ได้จากงาม้างที่เป็นสัตว์พาหนะ จึงได้บัญญัติให้มีการแจ้งการครอบครองงาม้างและผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาม้าง โดยกรณีที่เป็นการครอบครองงาม้างก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง^๑ กำหนดให้ผู้ที่ได้มาหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งงาม้างดังกล่าวต้องแจ้งการครอบครองโดยระบุจำนวน ขนาด พร้อมทั้งส่งภาพถ่ายของงาม้างต่ออธิบดีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และให้อธิบดีออกเอกสารการครอบครองงาม้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐานตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และกรณีที่เป็นการครอบครองงาม้างตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง^๒ กำหนดให้ผู้ซึ่งครอบครองงาม้างโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า แจ้งการครอบครองพร้อมเอกสารการได้มาซึ่งงาม้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

^๑มาตรา ๑๙ ผู้ใดได้มาหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งงาม้างก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้แจ้งการครอบครองโดยระบุจำนวน ขนาด พร้อมทั้งส่งภาพถ่ายของงาม้างต่ออธิบดีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และให้อธิบดีออกเอกสารการครอบครองงาม้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐานตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒มาตรา ๖ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งงาม้างโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ให้มาแจ้งการครอบครองพร้อมเอกสารการได้มาซึ่งงาม้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ฯลฯ

ฯลฯ

และสิ่งแวดล้อม เรื่อง การแจ้งการครอบครอง การโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างข้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ มิฉะนั้นจะมีความผิดตามมาตรา ๑๔^๓ โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามล้านบาท ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีข้อมูลในการตรวจสอบและสามารถแยกแยะที่มาของงาข้างและผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาข้างให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ ส่วนการดำเนินการเปรียบเทียบปรับที่มาตรา ๑๖^๔ แห่งพระราชบัญญัติงาข้างฯ กำหนดให้ความผิดอันเกิดจากการไม่แจ้งการครอบครองงาข้างตามมาตรา ๑๔ เป็นความผิดที่คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ โดยเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบ ย่อมถือว่าคดีเลิกกันตามมาตรา ๓๗^๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั้นเป็นไปเพื่อลดภาระในการดำเนินคดี ด้วยเหตุนี้ กระบวนการแจ้งการครอบครองงาข้างและการดำเนินการเปรียบเทียบปรับดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการกัน

เมื่อกรณีข้อหานี้ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นางสาววรารณ์ฯ มิได้แจ้งการครอบครองงาข้างภายในกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติงาข้างฯ มีผลใช้บังคับ และต่อมาได้มีการดำเนินคดีกับนางสาววรารณ์ฯ จนกระทั่งคณะกรรมการเปรียบเทียบได้มีมติเปรียบเทียบปรับโดยนางสาววรารณ์ฯ ได้ชำระเงินค่าปรับจำนวน ๑๒,๗๐๐ บาทแล้ว จึงทำให้ความผิดฐานไม่แจ้งการครอบครองเป็นอันเลิกกันตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติงาข้างฯ

^๓มาตรา ๑๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคห้า หรือมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามล้านบาท

^๔มาตรา ๑๖ ความผิดตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง และผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะกรรมการเปรียบเทียบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินคดีต่อไป

^๕มาตรา ๓๗ คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(๓) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(๔) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

และนางสาววราภรณ์ฯ สามารถครอบครองงาช้างนั้นต่อไปได้ แต่ต้องแจ้งการครอบครองตามมาตรา ๖^๖ แห่งพระราชบัญญัติงาช้างฯ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชต้องพิจารณา เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การแจ้ง การครอบครอง การโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือ เปลี่ยนรูปร่างงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือขออนุญาตตามมาตรา ๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติงาช้างฯ แล้วแต่กรณี ประกอบกับใบเสร็จรับเงินการชำระค่าปรับมิใช่เอกสาร การได้มาซึ่งงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะหรือเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องตามแบบแจ้ง การครอบครองงาช้าง แบบ ขช. ๔ ตามข้อ ๓^๘ แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมฯ กรณีจึงไม่สามารถนำใบเสร็จรับเงินดังกล่าวมาใช้เป็นเอกสารในการยื่นขอแจ้ง การครอบครองงาช้างได้

(นายดิศทัต โหดระกิตย)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

^๖โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๗มาตรา ๔ ผู้ใดประสงค์จะค้างาช้าง ให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การค้า และการพักใช้หรือ เพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ และบทกำหนดโทษในการฝ่าฝืนมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคห้า มาใช้บังคับแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ค้างาช้างด้วยโดยอนุโลม

^๘ข้อ ๓ ให้ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งงาช้างตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้บังคับ แจ้งการครอบครองงาช้างที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้งาช้างนั้นมาไว้ในความครอบครอง พร้อมเอกสารการได้มาซึ่งงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะและเอกสาร หลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องตามแบบแจ้งการครอบครองงาช้าง แบบ ขช. ๔ ท้ายประกาศนี้ ณ ท้องที่ที่มีการครอบครอง ดังต่อไปนี้